

Recital extraordinar de pian și Transylvanian International Piano Competition la Brașov

Pentru o săptămână Brașovul a devenit capitala românească a interpretării pianistice, în care 57 de pianiști, proveniți din 15 țări, au evoluat pe pianul *Steinway* din sala de concerte *Patria*, în cadrul primei ediții a *Transylvanian International Piano Competition* (12-16 Iulie 2017).

Prestigiosul juriu a reunit personalități pregnante ale pianisticii contemporane: Stefan Arnold (Universitatea de Muzică I Arte Dramatice din Viena & Universitatea Hanns Eisler din Berlin), Antoinette van Zabner (Universitatea de Muzică și Arte Dramatice din Viena), Pavel Eliashevich (Universitatea Herzen - Facultatea de Muzică, St. Petersburg), Paola Sorrentino (pianistă, Director artistic al Concursului Internațional de Muzică *Pietro Argento*, Italia), Corina Ibănescu (Universitatea *Transilvania*, Facultatea de Muzică, Brașov) și Ioan-DraGoș Dimitriu (Viena, fost elev al prof. univ.dr. C. Ibănescu și absolvent al Universității de Muzică și Arte Dramatice din Viena și deținător a peste 30 de premii naționale și internaționale). Concursul - membru a *Alink-Argerich Foundation* - a fost posibil, după peste 20 de ani de când Brașovul nu a mai avut un concurs internațional de pian, cu efortul organizatoric depus de pianistul concertist Ioan-DraGoș Dimitriu - prin intermediul agenției de impresariat *Aegeria Artists Management* (Viena), în parteneriat cu Asociația Culturală *Visio-Musica* (Brașov), cu *Filarmonica Brașov*, *Filarmonica George Enescu*, *Primăria Brașov*, *Rotary Club Brașov*, *Clubul Rossignol*, *Centrul Cultural Patria*, *A.P.D.TI. Brașov Tourism*, *Associazione Musicale e Culturale Daniele Lobefaro*, *Rumänisches Kulturinstitut*, Liceul de Muzică *T. Ciortea Brașov* și în parteneriat media cu *Radio România Muzical*, *Metropola Brașov* și alții.

De premiile oferite - care au însumat mai mult de 7000 de Euro, cărora li s-au adăugat premiul *Dinu Lipatti* (oferit de C. Ibănescu) și pentru cea mai bună interpretare a unei piese de Fr. Liszt (oferit de A. van Zabner), concerte în România, Italia și Austria alături de un contract de management cu *Aegeria Artists Management* și înregistrări speciale oferite de Radio România, partener important al acestei inițiative - s-au bucurat pianiști de excepție, dintre care, situați pe primul loc la cele patru categorii au fost: Anastasia-Ioana Horghidan (cat. A), Dominik Ilisz (cat. B), Alexandru-Cadmiel Boțac (cat. D) și Nikolay Dimitrov (premiul II, cat. C). Premiul special *Dinu Lipatti* a revenit lui Ivan Shemchuk și Mihaelei Manea (ambii cat. D), iar premiul *Fr. Liszt* lui Maxime Alberti (cat. D).

În acest context, Joi 13 iulie, pianiștii C. Ibănescu și I.-D. Dimitriu au susținut un recital al cărui public a umplut Sala Mare a Centrului Cultural *Patria*, răsplătind cu aplauze prelungite interpretarea de înalt nivel tehnic și interpretativ a celor doi protagoniști, care au alternat stiluri diverse și o largă paletă expresivă prin lucrări la două pian sau la patru mâini.

Un moment inedit a fost interpretarea în primă audiență absolută a *Sonatei pentru două pian op. 10* de Petre-Marcel Vârlan (Universitatea *Transilvania* din Brașov), prezentată în deschiderea recitalului, fiind urmată de lucrări la patru mâini de J. Haydn (*Sonata la 4 mâini Il maestro e lo scolare*), C.

Silvestri (*Jocuri populare din Transilvania op.4, nr.1*), D. Lipatti (*Marșul lui Henri, Mică glumă pentru pian la patru mâini WoO.-B.46*) și G. Fauré (*Suita Dolly op. 56*).

Sonata pentru două pian op. 10 se remarcă de la început prin modernitatea ce captivează atât interpreții cât și auditoriul. Sonata se dezvăluie treptat, urmând firul subtil al unei gândiri muzicale complexe, care îngemănează modernitatea expresiei melodico-armonico-ritmice cu valorile consacrate ale formei și limbajului muzical. Pornind de la desfășurarea tripartită a lucrării am putea spune că ne întâlnim și cu gândirea neoclasică, asumată de către compozitor prin elaborarea muzicală, structural determinată; tot astfel am putut desluși conținutul ideatic-filosofic al substratului muzical. La această idee am apelat pornind de la titulatura celor trei părți ale sonatei: I. *Insomnia. Allegretto*, II. *SOMNIA. Andante* și III. *Omnia. Allegretto*. Există o coerență a reflecției în raport cu elaborarea traseului muzical, al vocilor pianelor, în confruntarea sau în întâlnirea lor. După propria opinie, pot exista mai multe trepte sau straturi, etape de dezvoltare a resorturilor interioare ale materialului muzical care stă la baza ideilor muzicale.

Partea întâi - *Insomnia* - debutează cu un motiv ritmic în *forte*, în registrul grav - ca o atenționare, urmată, la cele două pian, de pasaje rapide de secunde care creează de la bun început un sentiment de neliniște, de neîmpăcare, dar și

Ioan-DraGoș Dimitriu, Corina Ibănescu, Petre-Marcel Vârlan

de insistență și nerenunțare. Faptul că putem vorbi despre afirmarea clară a primei idei muzicale, dominată de pasajele în mers paralel de secundă la cele două pian, dezvăluie o nostalgică întoarcere către *neoclasicism*. Ideea principală este urmată de o punte care face legătura cu cea de-a doua idee muzicală. Ambianța tonal-modală a celei de-a doua teme - cu parfum tradițional și într-o desfășurare mai liniștită și interiorizată - are o expresie enesciană. Pe un alt plan, pianul secund dezvăluie motive ritmico-melodice (în registrul înalt) care transmit un efect sonor ce amintește țambalul. Popasul este bine stăpânit de către autor, cu desfășurări evolutive, astfel încât, treptat dar hotărât intervin din nou pasajele de secundă în dialogul celor două pian. Retrăim aceeași angoasă a debutului sonatei, intensificată acum la maximum. Ambianța tematică dă impresia unei revolte interioare foarte greu stăpânite și de împăcat ce poate sugera o luptă existențială

Împăcarea - la nivel ideatic și muzical - se afirmă în partea a doua a sonatei - *Somnia* - parte care debutează cu o temă aproape doinită, în mișcare liberă *parlando-rubato*, care sugerează improvizația specifică muzicii tradiționale. Tema, împodobită cu o culoare modală, este inspirată și captivantă. Expusă de pianul I, ea este sublimată de pianul II. Intervin - pe

diferite planuri și în desfășurări muzicale imitative – *reminiscente, amintiri* ale ideilor muzicale din partea întâi. Această parte aduce în plan armonic, *culori impresioniste* și structuri melodice modale care trimit, din nou, către *modelul subconștientului enescian*. Atrage atenția revenirea celei de-a doua idei muzicale din prima parte și a *jocului pianului secund* amintind din nou țambalul, iar – în mod deosebit – *cadența finală frigiană* asociată subtonului, care îmbină ethosul specific moldovenesc cu cel bizantin. Partea a doua reprezintă un dialog subtil, uneori imitativ, al celor două plane. Complementaritatea celor două scriituri pianistice dezvăluie valențe muzicale multiple care își vor afla apogeul în partea finală.

Partea a treia – *Omnia* – prefigurează de la început o reafirmare a voinței prin agogica alertă, disonanțe și ritmul asimetric care sugerează jocul popular (oltenesc). Partea finală este, de fapt, o cuprindere a *Întregului* – trecând prin amintirea părților precedente. Recunoaștem – din altă perspectivă – ideile reunite ale *Sonatei*, ceea ce-i afirmă *ciclicitatea*. Cele două plane continuă *jocul complementarității* și cel al virtuozității cu efecte motrice speciale, cu sonorități de *percuție* bine trasate.

Vigoarea ritmică este, se poate spune, o valență intrinsecă a *Sonatei*, dar în ultima parte ritmul pare a fi *personajul central*. Dacă ne gândim că ritmul reprezintă *viața*, aspectul apare

mai mult decât simbolic. Partea a treia nu este numai o sinteză atotcuprinzătoare a *simbolurilor* muzicale din părțile precedente, ci și o așezare în plan muzical a simbolisticii care se regăsește, cred, în concepția existențială a autorului. Ar fi, așadar, o retrăire în alt plan, a inspirației muzicale, a emoției – a materiei muzicale plamădite pe tot parcursul acestei *aventuri* muzicale –, de loc simple sau la îndemână, dar clare și coerente.

Iată că sub aspect muzical – formă și conținut melodic structural, ritmic și armonic – *Sonata* îndeamnă la reflecție asupra fenomenului muzical în sine, la descoperirea resorturilor și a mecanismelor care pun în mișcare întregul angrenaj complex al acestei *arte* supreme care este *Muzica*. Sonoritățile melodice și armonice modale pot îmbălâzi asperitățile disonanțelor justificate de contextul realității, atât existențiale cât și muzicale. Atâta timp cât ea ne *pune pe gânduri* și ne provoacă, muzica *Sonatei op. 10* constituie o relictă a vibrației. Vibrează în sine prin inventivitate componistică și interpretare, regândind traseul muzical inițiat, tulburător. Nu în ultimul rând aș sublinia plasarea cu adevărat pianistică a anvergurii scriiturii muzicale fapt care dă un plus de culoare și vigoare compoziției. Temele, ideile muzicale sunt elaborate cu precizie, în perspectiva unei viziuni de

ansamblu, aproape picturale și au calitatea de a se configura cu aceeași plasticitate.

Pianiștii interpreți au apreciat favorabil *Sonata*, mărturisind că au fost surprinși în mod plăcut atât din punct de vedere pianistic, cât și muzical. Părțile meditative, tonal-modale precum și partea lentă au fost o surpriză plăcută atât pentru profesoara și pianista Corina Ibănescu cât și pentru pianistul Ioan-Dragoș Dimitriu, ei mărturisind că au ajuns să fie din ce în ce mai apropiați de partitură. Disonanțele au reprezentat și un element de culoare, chiar dacă la început s-au simțit, cel puțin vizual, provocați de unele dificultăți muzical-pianistice.

Recitalul Corinei Ibănescu și al lui Ioan-Dragoș Dimitriu a constituit, într-o vie ilustrare, nu doar nivelul ridicat de măiestrie pianistică la care cei doi au plasat prestația lor artistică, ci însuși standardul înalt al concursului *Transylvanian International Piano Competition* pe care l-au organizat, cu sprijinul generos al sponsorilor, fără de care – în condițiile lumii contemporane – nu ar putea fi posibile manifestări de înaltă ținută și întindere cum este acesta: *Selgros, Bit Software, Kronospam, Prato* – villa și café & restaurant, *Bella Muzica* – hotel & restaurant, GP Petrol, *Trus HoReCa Services, Just t, Halewood* și *Transilvania Print*

Maria Cristina BOSTAN

Un muzeu, o arhivă sau o casă a muzicii?

Cu toate că muzica se percepe auditiv prin intermediul sunetelor acestea sunt produse ale unor instrumente iar creațiile muzicale care stau la baza lucrărilor sunt scrise, fixate pe hârtie ca și afișele concertelor sau cronicile acestora ce alcătuiesc o oglindă a activității și vieții muzicale, care toate trebuie păstrate fie arhivate sau adunate pentru a fi în parte desigur expuse printr-un muzeu. Cele mai multe muzee expun uneltele de producerea sunetelor - instrumentele care în parte sunt și folosite în concerte și înregistrări, așa zise istorice, mai ales atunci când repertoriul o cere. Creația muzicală a evoluat odată cu dezvoltarea instrumentelor și a tehnicii interpretative. Fiecare colț din lume, fiecare oraș fără să-și impună, a contribuit la evoluția artei sonore de la factorul ritmic la cel melodic și armonic ca apoi prin execuția solistică sau de ansamblu să vină să încante ascultătorii care au contribuit cu partea impulsivă a tot ce era reușit și satisfăcător.

Expoziția *Orgi și Constructorii ei din Banat* alcătuită de muzicologul și organistul Dr. Franz Metz, plecat din Timișoara, a reus-o în prim ce ar putea duce la constituirea unei arhive cu un muzeu aferent în care muzica să fie obiectul principal, plecând de la instrumentul de care este legat și care la noi are o tradiție apreciabilă. Pe zeci de panouri au fost expuse fotoreproduceri în color a diferitelor instrumente folosite în sate și orașe în diferite lăcașe de cult cu evidențierea celor care au construit acestea și chiar a celor

care le-au făcut să răsună, precum și câțiva creatori care au dat lucrări destinate acestora. Cu peste două decenii în urmă același Fr. Metz a fost și motorul primelor *Zile muzicale de Orgă din Banat*, cu o suită de concerte și o expoziție asemănătoare, în Holul Universității. Astfel problema pare revigorată și un muzeu al muzicii din orașul nostru mai aproape, mai ales acum când suntem chiar în preajma unui prilej așa de important ca cel din 2021 Timișoara - Capitala culturală europeană.

La Muzeul Banatului au fost organizate de-a lungul anilor o sumedenie de expoziții ce au avut o tematică muzicală pregătite cu minuțiozitate de muzeografa Dr. Rodica Giurgiu dintre care cea referitoare la Bela Bartok de la Sînicolaul